

ARKEOLOGGRUPPEN AB, RAPPORT 2014:14
ANTIKVARISK KONTROLL

Under vardagsrummet i Sala-Ösby 2:39

Fastigheten Sala-Ösby 2:39, Sala kommun och socken, Västmanland

Johnny Rönngren

ARKEOLOGGRUPPEN AB, RAPPORT 2014:14
ANTIKVARISK KONTROLL

Under vardagsrummet i Sala-Ösby 2:39

Fastigheten Sala-Ösby 2:39, Sala kommun och socken, Västmanland
Johnny Rönngren

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Drottninggatan 11, 702 10 Örebro
Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

© 2014 Arkeologgruppen AB

Arkeologgruppen rapport 2014:14

Författare Johnny Rönngren

Grafisk form Nina Balknäs @ Högtorps Diverse

Omslagsfoto Ytan som undersöktes vid den antikvariska kontrollen.
Här syns stenarna och nedgrävning till flyttblock. Foto
från nordväst av Ebba Knabe.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_140001.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö.....	5
Syfte och frågeställningar	7
Metod och genomförande	7
Resultat	7
Undersökningsresultat i förhållande till undersökningsplanen.....	9
Referenser	10
Administrativa uppgifter	11
Bilagor.....	12
Bilaga 1. Schakttabell	

Figur 1. Karta över trakten kring Södra Ingborgbo med den aktuella undersökningsplatsen markerad med en blå cirkel.

Sammanfattning

Arkeologgruppen AB fick i uppdrag av Länsstyrelsen i Västmanlands län att utföra en antikvarisk kontroll inom fastigheten Sala-Ösby 2:39 i Sala kommun. Fastigheten låg inom fornlämning Sala 179:1 som är en bytomt vars äldsta kända datering härrör från 1570-talet. Johan Hammarsten som är ägare till fastigheten önskade bygga ut sitt hus, vilket föranledde en antikvarisk kontroll av den berörda byggytan innan byggnation kunde ske. En yta som var 5x5 meter stor undersöktes och inget av antikvariskt intresse hittades.

Inledning

På uppdrag av Länsstyrelsen i Västmanlands län utförde Arkeologgruppen AB en antikvarisk kontroll inom fastighet Sala-Ösby 2:39. Bakgrunden till den antikvariska kontrollen var att fastighetsägare Johan Hammarsten önskade bygga ut sitt hus med 25 kvadratmeter. Utbyggnaden skulle ske i husets norra gavel och resultera i ett nytt vardagsrum. Huset som är byggt 1904 var cirka 10x15 meter stort. Fastigheten ligger inom fornlämningen Sala 179:1, vilket föranledde en antikvarisk kontroll av ytan som skulle bebyggas. Fornlämningen utgörs av bytomten Södra Ingborgbo. Gården Södra Ingborgbo är beläget cirka en mil norr om Sala. Trakten utgörs av spridda gårdar och ett odlingslandskap som är inneslutet av skog.

Fältarbetet utfördes den 9 april 2014 av Ebba Knabe och Johnny Rönngren.

Bakgrund och kulturmiljö

Fastigheten Sala-Ösby 2:39 ligger inom bytomten Södra Ingborgbo, Sala 179:1. Fornlämningen är cirka 240x110 meter stor. Då en arkeologisk schaktningsövervakning tidigare skedde inom fornlämningens centrala delar påträffades kulturlager samt fragment av en handkvarnsten (se dnr 321-1323-2003). Gårdens äldsta belägg är från år 1570 (Fornsök). Bebyggelsen kring byn Södra Ingborgbo är enligt en karta från år 1805 lokaliserad i en vägkorsning där tre vägar löper samman runt byn (LMV 19-SAJ-31). Den aktuella fastigheten ligger söder om den ursprungliga byn Södra Ingborgbo och inom ägor som då låg under gården Ösby. En väg utgjorde gränsen mellan Södra Ingborgbos och Ösbys ägor, vilket också syns på en äldre karta upprättad år 1790 över Ösbys ägor (LMV 19-SAJ-22). Enligt denna karta är platsen kring fastigheten Sala-Ösby 2:39 bebyggd med två byggnader. Marken hörde då till en soldatstuga. I en karta från år 1839 uppges platsen utgöra delar av en samfällighet (LMV 19-SAJ-61).

Figur 2. Karta över Södra Ingborgbo som visar platsen för den antikvariska kontrollen. Skala 1:5 000.

Den omgivande bygdens kända fornlämningar domineras av spridda bytomter (Sala 178:1, 180:1). Norr om gården finns ett äldre kalkbrott (Sala 116:1, 160:1) samt husgrunder som legat i anslutning till brottet (Sala 115:1).

Syfte och frågeställningar

Syftet med den antikvariska kontrollen var att undersöka i vilken omfattning kulturlager och anläggningar skulle beröras av husbygget.

Detta kan sammanfattas enligt följande punkter:

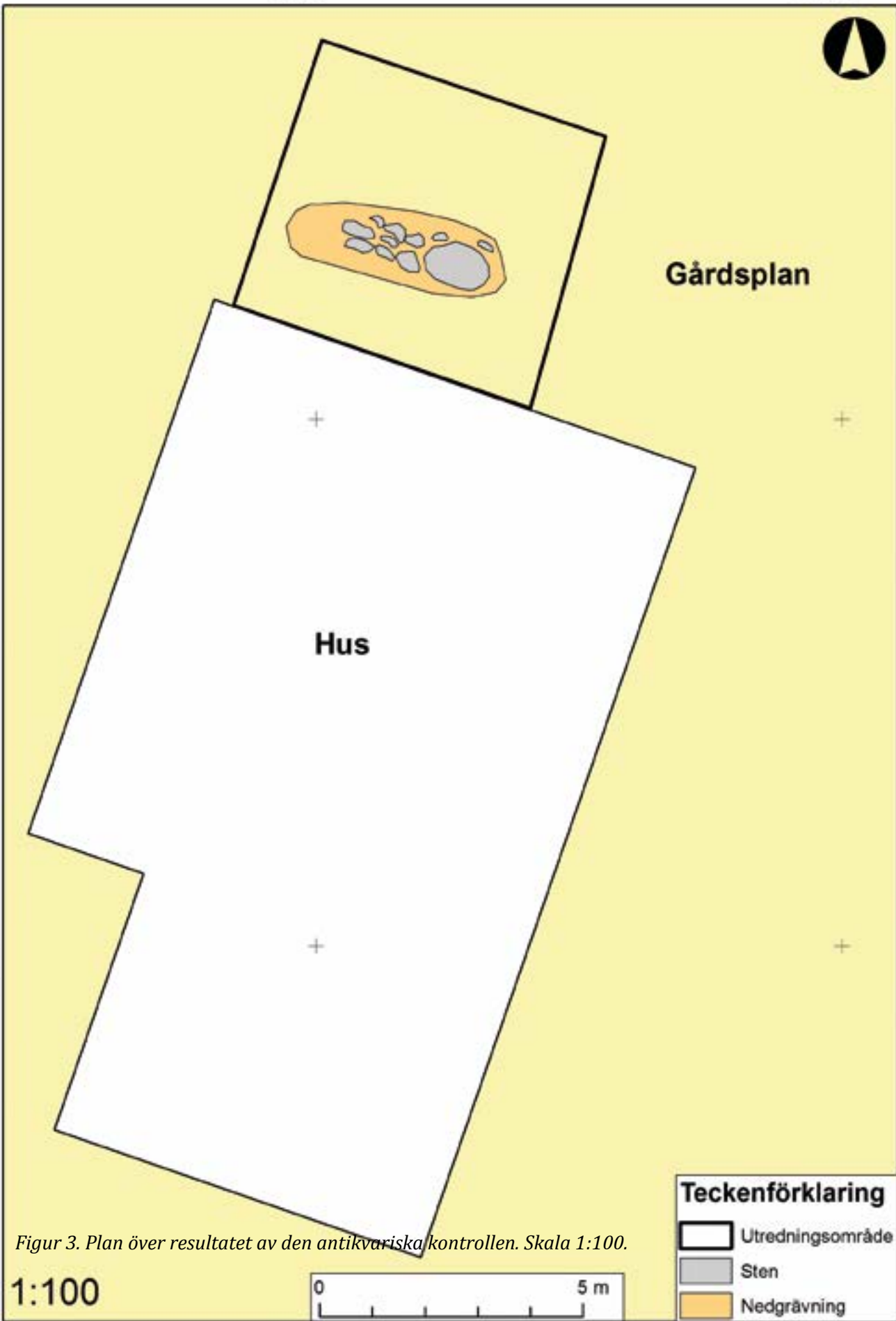
- Eventuell förekomst av kulturlager, deras karaktär och ålder.
- Eventuell förekomst av anläggningar och en bedömning av deras typ, antal och ålder.
- Bedömning av eventuellt fyndinnehåll, deras typ, antal och ålder.
- Bedömning av vilka typer av aktiviteter som ligger bakom de eventuella kulturlager, anläggningar och fynd som påträffas på platsen.

Metod och genomförande

Den antikvariska kontrollen genomfördes med hjälp av en traktorgrävare, vilken skiktvis grävde fram ytan som skulle bebyggas. Undersökningsytan var 25 kvadratmeter och mätte 5x5 meter. Inmätning av schakt gjordes med GPS samt dokumenterades skriftligt och fotograferades. Inga fynd påträffades vid undersökningen.

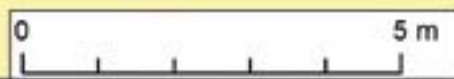
Resultat

Inom ytan framkom inget av antikvariskt intresse. Ytan bestod överst av gräsmatta som var 0,05 meter tjock. Under denna fanns ett lager matjord som var 0,1–0,15 meter tjock, därefter vidtog steril grusmorän. I schaktet påträffades en större mängd skärviga och stora stenflarn i matjordslagret. Dessa stenar visade sig komma från ett delvis nedgrävt och söndersprängt flyttblock som man försökt gömma undan, troligen i samband med att det nuvarande huset byggdes. Centralt i schaktet fanns den resterande delen av flyttblocket samt en nedgrävning runt blocket.

Figur 3. Plan över resultatet av den antikvariska kontrollen. Skala 1:100.

1:100

Teckenförklaring	
	Utredningsområde
	Sten
	Nedgrävning

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Uppdraget innebar att utföra en antikvarisk kontroll i samband med utbyggnation av ett hus som befann sig på en äldre bytomt. Syftet var att fastställa huruvida kulturlager eller anläggningar fanns inom den berörda ytan. Om anläggningar eller kulturlager påträffades skulle dessa dokumenteras enligt nedanstående punkter.

- Eventuell förekomst av kulturlager, deras karaktär och ålder.
- Eventuell förekomst av anläggningar och en bedömning av deras typ, antal och ålder.
- Bedömning av eventuellt fyndinnehåll, deras typ, antal och ålder.
- Bedömning av vilka typer av aktiviteter som ligger bakom de eventuella kulturlager, anläggningar och fynd som påträffats på platsen.

Den antikvariska kontrollen följde den upprättade undersökningsplanen. Uppdraget och syftet är uppnått. Inget av antikvariskt intresse framkom.

Referenser

Otryckta källor

Arkiv

Fornminnesregistret (2014-04-29)

Västmanlands läns Länsstyrelse, Dnr 321-1323-2003.

Kartarkiv

Storskifte, 1790. Lantmäterimyndighetens arkiv, akt 19-SAJ-22.

Storskifte, 1805. Lantmäterimyndighetens arkiv, akt 19-SAJ-31.

Laga skifte, 1839. Lantmäterimyndighetens arkiv, akt 19-SAJ-61.

Administrativa uppgifter

Landskap: Västmanland
Län: Västmanlands län
Kommun: Sala kommun
Socken: Sala socken
Fastighet: Sala-Ösby 2:39

Arkeologgruppens diarienummer: Ag 2014_07
Länsstyrelsens diarienummer: 431-5348-2013
Projektnr: 2014_07
Fornlämningsnr: Sala 179:1

Projektledare:

Ebba Knabe, Johnny Rönngren

Personal:

Ebba Knabe, Johnny Rönngren

Undersökningstid: 2014-04-09

Exploateringsyta: 25 m²

Undersökt yta: 25 m², 5x5 meter

Läge: Ekonomiska kartan, blad 12G 0j NV

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM

Dokumentationshandlingar som förvaras i ATA, RAÄ, Stockholm:

—

Digitalt arkiv:

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd:

Inga fynd omhändertogs.

Bilaga 1. Schakttabell

Schaktnr:	Storlek	Djup	Beskrivning
1	5x5 meter	0,2-0,25	Överst täckt med grässvål 0,05 meter tjockt. Därefter lucker brun matjord 0,1-0,15 meter tjockt. Underst var steril rost-orangefärgad grusmorän. I schaktet påträffades en nedgrävning med resterna efter ett söndersprängt flyttblock där man försökt gräva ned blocket och stenarna. Mycket skärviga småstenar som lagts ned vid sidorna på flyttblocket.

